

KRONIEK.

RETRO-PERSPECTIEF.

Omdat ik vijf en twintig jaren geleden het genoegen had redacteur te zijn van het thans door U geleide periodiek, vereert gij, geachte redactie, mij met het verzoek om een bijdrage voor dit Uw gouden-jubileum-nummer, een verzoek, dat ik bezwaarlijk zou kunnen en zeker niet zou willen afwijzen.

Houd mij echter ten goede, dat het mij moeilijk valt mij los te maken van de herinneringen aan het 25-jarig feest van ons tijdschrift, dat ik als meer actief medewerker meemaakte; houd mij ten goede óók, dat die herinneringen wellicht een min of meer persoonlijk karakter dragen.

Te zeggen, dat in 1918 de tandheelkunde ten onzent nog in de kinderschoenen stond ware overdreven; beter zou men doen van de vlegeljaren te spreken; te klein voor een tafellaken, te groot voor een servet. Een vak staande tusschen handwerk en wetenschap, verlegen soms om eigen houding en alles behalve zeker in het afbakenen van het nog te volgen levenspad.

Meen niet, dat deze weifeling verlamvend werkte op de energie van de afzonderlijke leden der professie. Bij verre niet! Men arbeidde met ijver en toewijding. En niet alleen zij, die louter door den mammon werden aangespoord, maar eer de ethisch aangelegden, die door idealen of ideologieën gedreven, hun tijd en kracht gaven zonder oog voor eigen profijt. Namen zal ik niet noemen; velen hunner zijn al ter ziele en de nog levende oud-strijders begeeren mijn hulde niet.

Gewerkt werd er, maar zonder vast plan. De een peuterde

aan de anatomie van dit of dat en maakte fraaie praeparatjes, de ander sloofde zich uit in de wonderlijkste fantasieën (hypothesen kon men ze bezwaarlijk noemen) over morphogenese, een derde scheen slechts belangstelling te koesteren voor »caviteit-preparatie«, een vierde verdeed zijn kostelijken tijd aan experimenten met materialen, die weer in die caviteiten gestopt moesten worden enz. enz. Onder die enz. vallen b.v. de prophylaxis-menschen. Prophylaxis was in dien tijd een synoniem voor puimsteen.

Als afzonderlijke basterd-soort zou ik U nog de uitgestorven sociodontologen kunnen vermelden.

Genoeg om U te doen zien, dat men werkte in velerlei richtingen en richtinkjes; sommigen nog Amerikaansch behumbugd, anderen ten deele vergermaniseerd. Van een nationale Hollandsche tandheekunde kon men nog niet spreken. U zult mij tegenwerpen, dat toch ook nu onze wetenschap, (want thans mag men toch goddank van wetenschap spreken niet waar,) natuurlijk internationaal is, maar dan vergeet ge, dat ik het heb over 25 jaren geleden, over 1918, een tijd waarin nationalisme in alle ontandingen hoogtij vierde; een tijd, dien gij jongeren U bezwaarlijk meer kunt indenken.

Immers kunt gij, die thans als bij uitstek hiervoor geschikt, door Uw collega's werd aangezocht U te ontwikkelen tot een deskundig vak-journalist, die dus tijd hebt voor het behoorlijk volgen van Uw litteratuur en voor zooveel dingen, welke nu eenmaal bij de leiding van een goed blad hooren en die men daarom heeft vrijgemaakt van andere beslommingen, kunt gij, zeg ik, U voorstellen, dat in mijn tijd, dit werk moest geschieden door deze of gene in zijne snipperuurtjes?

Gij zijt te beleefd om te zeggen: »het was er dan ook naar!« Och, geachte vriend, van vele gebreken waren wij dilettanten ons wel bewust. Maar, en ook dit zal U absurd klinken, als tenminste uit de geschiedenis van het vak U dit niet bekend is: het »individualisme« splitste onze 400

tandartsen in drie »nationale organisaties« plus nog wat locale vereenigingetjes. En denkt gij dat al deze 400 georganiseerd waren? Toch niet, alleen de besten; de money-melkers (vergeef mij het woord, ik noem liever geen duidelijker termen) bleven als steeds vrijbuiten op eigen terrein. Een bestuurder van *den* »Bond van Nederlandsche tandartsen« met zijn ruim 1000 leden is zulks natuurlijk onbegrijpelijk. Die verdeeldheid nu was ons struikelblok.

Intusschen 1918, was ook het jaar, waarin ditzelfde tijdschrift, zij het kleiner in oplaag en omvang en slechts eens per maand verschijnend, het eigendom werd van die drie nationale organisaties gezamenlijk. Een begin van eenheid dus en achteraf als symptoom niet onbelangrijk. In reminiscenties over journalistiek uit de oude doos wil ik mij dan ook nu niet meer verliezen maar vraag, hoewel op dit terrein nog maar voor kort een koperen feest werd gevierd in herdenking van de oprichting onzer eigen faculteit, Uw verlof even het onderwijs van voor 25 jaren te herdenken.

Velen Uwer lezers zullen weten, dat ik eens hieraan verbonden was.

Niet alle herinneringen hieraan zijn even prettig. De minder aangename ban ik uit mijn geheugen voorzoover zij personen betreffen. De menschen, met wie ik vriendschappelijk heb mogen samenwerken, zie ik gelukkig nog dikwijls, de anderen zijn reeds in een wereld waar men geen kiespijn meer kent.

Voor me zie ik echter nog het »Tandheelkundig Instituut« op de Oudegracht te Utrecht, waarin thans een groote sigarenfabriek is gevestigd. Dit voormalig heerenhuis, door het noodlot bestemd om in 's Rijks handen te vallen, werd, dank zij totaal gebrek aan samenwerking tusschen verschillende takken van dienst en dito aan deskundige voorlichting van een zeer te waardeeren practicierswoning verprutst tot het ding, dat het thans is. In dit ongeschikte bouwsel huisden wij jaren. Zuinigheids-

halve had men een veel te groot aantal studenten per kubieke meter hierin gepakt en liet deze eveneens zuinigheidshalve onderrichten door lectoren.

Wat »lectoren« zijn vraagt ge? Eilieve, in zekeren zin een equivalent van de tandheelkunde uit die dagen, te klein voor... ge weet wel en te groot voor... wat anders. Hóóggeleerd mochten zij niet heeten, en eerlijk gezegd, ze waren het ook niet en hooggehonoreerd mocht men ze ook niet noemen om dezelfde feitelijke reden. Is het niet curieus te hooren, dat men de menschen, aan wie men de vorming van een opkomende professie toevertrouwde, het zelfde salaris waardig keurde als b.v. een ambtenaar ter secretarie te Soest?

Wist gij dat Soest reeds toen een zóó belangrijk centrum was?

Aan vijf dezer lectoren dan, soms ook jarenlang aan vier, was de plicht opgelegd aan zoo'n honderd en tachtig jonge menschen de eigenlijke tandheekundige vakken te doceeren. Ik wil U niet met verouderde statische gegevens lastig vallen, hoewel vergelijking met scholen te Wageningen, waar veeteelt en te Utrecht waar veegeneeskunde onderwezen werden, uiterst interessant zou zijn.

Laat mij volstaan met U te zeggen, dat b.v. »de conserveerende tandheekunde«, wat toen toch het voornaamste leervak diende te zijn, voor rekening van één docent kwam. Heusch van één!

Ten slotte nu een enkel woord over ons vereenigingsleven in de eerste twee decennien dezer eeuw. Van de meer dan malle splitsing in velerlei clubjes vertelde ik U reeds. Twee dier vereenigingen waren de z.g.n. »wetenschappelijke«, aan een derde was »de behartiging der sociale belangen« toevertrouwd, een vierde »bestreed het tandbederf«. De laatste heb ik niet van nabij gekend, maar aan de anderen denk ik steeds met genoegen terug. De »wetenschappelijkheid« moet gij natuurlijk met een

korreltje zout nemen, met een beetje veel zout desnoods; dan is ze heel wel te genieten. Sla, indien in Uw bezit, onze jaargang 1918 eens op, dan hebt gij een vrij aardig beeld, hoewel niet volkomen getrouw van de wetenschap dier dagen. Boven lof verheven en ook zonder zout hartig en verkwikkend was echter de gezellige, collegiale geest, die onder ons heerschte, een geest, die ons allen jong hield.

Inderdaad gezien over den kloof der jaren, die ons scheidt, lijken mij onze clubs en genootschappen haast odontologische jongelingsvereenigingen, meer gericht op veredeling des gemoeds, dan op verheffing des geestes.

En dan: »de Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunst«, het sociale lichaam, dat zich, en zéér terecht, aan de tandheelkunst niets gelegen liet liggen, maar zich de behartiging van de belangen der tandartsen ten doel stelde. Dit was, collega, een komieke machine. In zijn geheel telde de maatschappij nog geen 300 leden, maar hare constitutie was berekend op 30000. Uit mijn hoofd weet ik U 40 afzonderlijke, permanente commissies te noemen. Kortom dit was een kleine jongen, die zich lastig bewoog in de kleeren van zijn vader, dit was in den tijd van motoren en turbines, iets als een karnmolen uit het midden der 19e eeuw, zóó zwaar werkte, onder piepen en kraken, die machine. »Elimination of waste-motion« wàs een daar onbekende wetenschap! Gelukkig, dat men ze thàns waardeert.

Laat mij eindigen!

Laat mij eindigen met den wèlgemeenden wensch, dat het oude vuur niet moge worden gebluscht, dat met liefde verder moge worden gewerkt in ons vak, en dat in de komende halve eeuw het Tijdschrift aan den groei hiervan naar verhouding evenveel moge bijdragen, als het in de afgelopen 50 jaren heeft gedaan. Dat zij zoo!
